शिक्षा

स्थानानि

How are the different Sanskrit sounds pronounced? Read this book to learn more about the different parts of the mouth and face that we use to pronounce Sanskrit sounds.

कथम् उच्चार्यन्ते?

1. संस्कृतस्य बहवो वर्णाः।
2. एते वर्णाः स्वराः:
3. एतौ द्वौ वर्णाव् अनुस्वारो विसर्गश् च:
4. एते च वर्णा व्यञ्जनानि:
5. बहवो वर्णाः कथम् उच्चार्यन्ते?
6. कथं बहवः स्वरा उच्चार्यन्ते?
7. कथं च बहूनि व्यञ्जनान्य् उच्चार्यन्ते?
8. विसर्गो ऽनुस्वारश् च कथम् उच्चार्येते?
9. कथम् उच्चार्यन्ते बहवो वर्णाः संस्कृतस्य?

,

शिक्षा

कण्ठः

1. एष कण्ठः।
2. बहवो वर्णा उच्चार्यन्ते कण्ठेन।

3 के वर्णा उच्चार्यन्ते कण्ठेन?

4 अवर्ण उच्चार्यते कण्ठेन।

5 अवर्णः कः?

6 अवर्णो ऽकार आकारश् चः

7 कवर्ग उच्चार्यते कण्ठेन।

8 कवर्गः कः?

9 कवर्गः ककारः खकारो गकारो घकारो ङकारश् च।

10 एतस्मात् सर्वाण्य् एतानि व्यञ्जनाद्य् उच्चार्यन्ते कण्ठेनः

11 विसर्गो ऽप्य् उच्चार्यते कण्ठेन।

12 को विसर्गः?

13 एष विसर्गः:

14 अवर्णः कवर्गो विसर्गश् च सर्व उच्चार्यन्ते कण्ठेन।

15 एतस्मात् कण्ठ उच्चारणस्थानम् इत्य् उच्यते।

16 कण्ठ उच्चारणस्थानं बहूनां वर्णानाम्।

17 कण्ठः केषां वर्णानाम् उच्चारणस्थानम्?

18 कण्ठ उच्चारणस्थानम् अवर्णस्य कवर्गस्य विसर्गस्य च।

19 एतस्मात् सर्व एते वर्णाः कण्ठ्या इत्य् उच्यन्ते:

20 संस्कृतस्य बहवः कण्ठ्या वर्णाः।

,

तालु

1 एतद् अप्य् उच्चारणस्थानम्।

2 एतद् उच्चारणस्थानं किम् उच्यते?

3 एतद् उच्चारणस्थानं तालू इत्य् उच्यते।

4 बहवो वर्णा उच्चार्यन्ते तालुना।

5 के वर्णा उच्चार्यन्ते तालुना?

6 इवर्ण उच्चार्यते तालुना।

7 चवर्ग उच्चार्यते तालुना।

8 यकार उच्चार्यते तालुना।

9 शकारश् चाप्य् उच्चार्यते तालुना।

10 तालु स्थानं बहूनां वर्णानाम्।

11 तालु स्थानं केषां स्वराणां व्यञ्जनानां च?

12 तालु स्थानम् इवर्णस्य चवर्गस्य यकारस्य शकारस्य च।

13 एतस्माद् एते वर्णास् तालव्या इत्य् उच्यन्ते:

14 एकारः कथम् उच्चार्यते?

15 ऐकारश् च कथम् उच्चार्यते?

16 एतौ द्वौ स्वरौ कथम् उच्चार्येते?

17 एकार उच्चार्यते कण्ठेन तालुना च।

18 ऐकारो ऽप्य् उच्चार्यते कण्ठेन तालुना च।

19 एतस्माद् एकार ऐकारश् च कण्ठतालव्याव् इत्य् उच्येते।

20 किं स्थानं कण्ठतालव्यस्य वर्णस्य?

21 स्थानं कण्ठतालव्यस्य वर्णस्य कण्ठतालु।

,
शिक्षा

मूर्धा

1 एतद् उच्चारणस्थानं मूर्धा।

2 एतत् स्थानं किम् उच्यते?

3 एतत् स्थानं मूर्धेत्य् उच्यते।

4 बहवो वर्णा उच्चार्यन्ते मूर्ध्ना।

5 के वर्णा उच्चार्यन्ते मूर्ध्ना?

6 ऋवर्ण उच्चार्यते मूर्ध्ना।

7 टवर्ग उच्चार्यते मूर्ध्ना।

8 रेफो ऽप्य् उच्चार्यते मूर्ध्ना।

9 षकारश् चाप्य् उच्चार्यते मूर्ध्ना।

10 मूर्धा स्थानं बहूनां वर्णानाम्।

11 मूर्धा स्थानं केषां वर्णानाम्?

12 मूर्धा स्थानम् ऋवर्णस्य टवर्गस्य रेफस्य षकारस्य च।

13 एतस्मात् सर्व एते वर्णा मूर्धन्या इत्यु उच्यन्ते:

14 बहवो वर्णा मूर्धन्याः।

,
शिक्षा

दन्ताः

1 कण्ठ उच्चारणस्थानम्।

2 तालु च स्थानम् उच्चारणस्य।

3 मूर्धा चापि स्थानम् उच्चारणस्य।

4 बहवो दन्ता अप्यु उच्चारणस्थानम्।

5 बहवो वर्णा उच्चार्यन्ते दन्तैः।

6 के वर्णा उच्चार्यन्ते दन्तैः?

7 लवर्ण उच्चार्यते दन्तैः।

8 तवर्ग उच्चार्यते दन्तैः।

9 लकार उच्चार्यते दन्तैः।

10 सकारश् चाप्यु उच्चार्यते दन्तैः।

11 दन्ताः स्थानं बहूनां वर्णानाम्।

12 दन्ताः स्थानं केषां वर्णानाम्?

13 दन्ताः स्थानं लवर्णस्य तवर्गस्य लकारस्य सकारस्य च।

14 एतस्माद् एते वर्णा दन्त्या इत्य् उच्यन्ते:

15 बहवो वर्णा दन्त्याः।

,
शिक्षा

ओष्ठौ

1 द्वाव् ओष्ठाव् अप्य् उच्चारणस्थानम्।

2 बहवो वर्णा द्वाभ्याम् ओष्ठाभ्याम् उच्चार्यन्ते।

3 के वर्णा उच्चार्यन्ते द्वाभ्याम् ओष्ठाभ्याम्?

4 उवर्ण ओष्ठाभ्याम् उच्चार्यते।

5 पवर्गो ऽप्य् ओष्ठाभ्याम् उच्चार्यते।

6 द्वाव् ओष्ठौ स्थानं बहूनां वर्णानाम्।

7 द्वाव् ओष्ठौ स्थानं केषां वर्णानाम्?

8 ओष्ठौ स्थानम् उवर्णस्य पवर्गस्य च।

9 एतस्माद् एते वर्णा ओष्ठ्या इत्य् उच्यन्ते:

10 ओकार औकारश् च कथम् उच्चार्येते?

11 ओकार उच्चार्यत ओष्ठाभ्यां कण्ठेन च।

12 औकारो ऽप्य् उच्चार्यत ओष्ठाभ्यां कण्ठेन च।

13 एतस्माद् ओकार औकारश् च कण्ठोष्ठ्याव् इत्य् उच्येते।

14 उच्चारणस्थानम् एतयोर् द्वयोः स्वरयोः कण्ठोष्ठम्।

15 वकारः कथम् उच्चार्यते?

16 वकार उच्चार्यत ओष्ठाभ्यां दन्तैश् च।

17 एतस्माद् वकारो दन्तोष्ठ्य इत्य् उच्यते।

18 एतस्माद् उच्चारणस्थानं वकारस्य दन्तोष्ठम्।

,
शिक्षा

नासिका

1 कण्ठस् तालु मूर्धा दन्ता ओष्ठौ च स्थानाच्य् उच्चारणस्य।

2 नासिका चाप्य् उच्चारणस्थानम्।

3 बहवो वर्णा उच्चार्यन्ते नासिकया।

4 के वर्णा उच्चार्यन्ते नासिकया?

5 ङकार उच्चार्यते कण्ठेन नासिकया च।

6 ञकार उच्चार्यते तालुना नासिकया च।

7 णकारो मूर्ध्ना नासिकया चोच्चार्यते।

8 नकारो दन्तैर् नासिकया चोच्चार्यते।

9 मकार ओष्ठाभ्यां नासिकया चोच्चार्यते।

10 अनुस्वारः कथम् उच्चार्यते?

11 अनुस्वार उच्चार्यते नासिकया।

12 एतस्मात् सर्व एते वर्णा उच्चार्यन्ते नासिकया:

द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्

1 बहवो वर्णा उच्चार्यन्ते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्।

2 के वर्णा उच्चार्यन्ते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्?

3 बहवः स्वरा उच्चार्यन्ते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्।

4 एकार ऐकार ओकार औकारश् च सर्व उच्चार्यन्ते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्:

5 बहूनि व्यञ्जनान्य् अपि द्वाभ्यां स्थानाभ्याम् उच्चार्यन्ते।

6 ङकारो ञकारो णकारो नकारो मकारश् चाप्य् उच्चार्यन्ते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्:

7 वकारो ऽप्य् उच्चार्यते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्।

8 वकार उच्चार्यते दन्तैर् ओष्ठाभ्यां च।

9 एतस्माद् बहूनि व्यञ्जनानि स्वराश् च द्वाभ्यां स्थानाभ्याम् उच्चार्यन्ते।

क एष वर्णः?

1 संस्कृतस्य बहवो वर्णाः।

2 संस्कृतस्य बहून्य् उच्चारणस्थानानि।

3 बहून्य् उच्चारणस्थानानि कानि?

4 उच्चारणस्थानानि कण्ठस् तालु मूर्धा दन्ता ओष्ठौ नासिका च:

5 बहवो वर्णा एतैः स्थानैर् उच्चार्यन्ते।

6 कण्ठ्यो वर्ण उच्चार्यते कण्ठेन।

7 तालव्य उच्चार्यते तालुना।

8 मूर्धन्य उच्चार्यते मूर्ध्ना।

9 दन्त्यो वर्णो दन्तैर् उच्चार्यते।

10 ओष्ठ्यश् च वर्ण उच्चार्यत ओष्ठाभ्यां द्वाभ्याम्।

11 द्वौ वर्णौ कण्ठतालव्यौ।

12 एतौ द्वौ कण्ठतालव्यौ वर्णौ स्वरौ।

13 द्वौ च वर्णौ कण्ठोष्ठ्यौ।

14 एताव् अपि द्वौ कण्ठोष्ठ्यौ वर्णौ स्वरौ।

15 क एष वर्णः?

16 एष वर्णः कथम् उच्चार्यते?

17 एष वर्णो ङकारः।

18 ङकारो व्यञ्जनम्।

19 ङकारः कथम् उच्चार्यते?

20 ङकार उच्चार्यते केन स्थानेन?

21 ङकार उच्चार्यते कण्ठेन।

22 एतस्माद् ङकारः कण्ठ्यं व्यञ्जनम्।

23 अपि च ङकार उच्चार्यते नासिकया।

24 एतस्माद् ङकार उच्चार्यते कण्ठेन नासिकया च।

25 एतस्माद् ङकार उच्चार्यते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्।

26 एष च वर्णः कः?

27 एष वर्णः कथम् उच्चार्यते?

28 एष वर्णो लकारः।

29 लकारो ऽपि व्यञ्जनम्।

30 किं लकारो ऽप्य् उच्चार्यते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्?

31 लकारो न द्वाभ्यां स्थानाभ्याम् उच्चार्यते।

32 लकार उच्चार्यते केन स्थानेन?

33 लकार उच्चार्यते दन्तैः।

34 एतस्माल् लकारो दन्त्यं व्यञ्जनम्।

35 एष च वर्णः कथम् उच्चार्यते?

36 एष वर्ण ऐकारः।

37 किम् ऐकारो ऽपि व्यञ्जनम्?

38 ऐकारो न व्यञ्जनम्।

39 ऐकारः स्वरः।

40 ऐकार उच्चार्यते द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्।

41 ऐकार उच्चार्यते काभ्यां द्वाभ्यां स्थानाभ्याम्?

42 ऐकार उच्चार्यते कण्ठेन तालुना च।

43 एतस्माद् ऐकारः कण्ठतालव्य इत्यू उच्यते।

44 एतस्माद् ऐकारः कण्ठतालव्यः स्वरः।

45 कथं च वर्ण एष उच्चार्यते?

46 एष वर्णः कः?

47 एष वर्ण ऋकारः।

48 ऋकारः स्वरः।

49 किम् ऋकारो ऽपि द्वाभ्यां स्थानाभ्याम् उच्चार्यते?

50 ऋकारो न द्वाभ्यां स्थानाभ्याम् उच्चार्यते।

51 ऋकारः कथम् उच्चार्यते?

52 ऋकार उच्चार्यते केन स्थानेन?

53 ऋकार उच्चार्यते मूर्ध्ना।

54 एतस्माद् ऋकारो मूर्धन्य इत्यू उच्यते।

55 ऋकारो मूर्धन्यः स्वरः।

56 इति बहून्यू उच्चारणस्थानानि।

57 इति बहून्यू उच्चारणस्थानानि संस्कृतस्य।